

Ձանգեզուրի դէպքերը ահագին յուզում առաջ բերին դուրսը: Գնդ-
Հասկելի փոխանորդ գնդ. Ռէյը և բրիտանական ներկայացուցիչ Ուորդըրոպը
չտապեցին պահանջել Հայաստանի ու Ադրբէջանի կառավարութիւններէն՝
վերջ տալ արիւնհեղութեան և փոխադարձ համաձայնութեամբ լուծել Ձան-
գեզուրի հարցը: Մինչ Հայաստանը անմիջապէս տւեց իր համաձայնութիւնը,
Ադրբէջանը սկզբում բաւական անզիջող դիրք բռնեց. «Ձանգեզուրում պա-
տերազմական գործողութիւններ չկան Ադրբէջանի կառավարութեան կողմից,
պատասխանեց գնդապետ Ռէյին վարչապետ Ուսուպբէգովը, Ձանգեզուրը
Ադրբէջանի անբաժան մասն է... Ադրբէջանի կառավարութիւնը հարկադրու-
ած էր զինուորական օգնութիւն ուղարկել Ղարաբաղի ընդհ. նահանգապետին՝
կարգը վերականգնելու և հայ ապստամբների անիշխանական-բոլշևիկեան
հրոսակմբերը ճնշելու նպատակով»: Սակայն, պարտութեան լուրը առնելուց
յետոյ փութաբար բաւական իջաւ, և նոյն Ուսուպբէգովը փութաց ընդունել
գնդ. Ռէյի առաջարկը՝ նոյ. 20-ին, իր մօտ հանդիպում ունենալու Հայաս-
տանի վարչապետի հետ:

Նոյեմբ. 20-ին տեղի ունեցաւ Խաթիսեանի և Ուսուպբէգովի տեսակ-
ցութիւնը գնդ. Ռէյի առանձնասենեակում: Երկու կողմերի բանակցութիւն-
ները յանգեցին նոյեմբ. 23-ի համաձայնութեան, ըստ որի՝

«1. Հայաստանի և Ադրբէջանի կառավարութիւնները պարտաւորուած
են դադարեցնել տեղի ունեցող ընդհարումները և նոր ընդհարումների
չգիւժել:

2. Հայաստանի և Ադրբէջանի կառավարութիւնները համաձայնուած
են ձեռք առնել իրական միջոցներ բանալու և նորոգելու Ձանգեզուր տանող
ճանապարհները՝ խաղաղ երթևեկի համար:

3. Հայաստանի և Ադրբէջանի կառավարութիւնները պարտաւորուած
են լուծել բոլոր վիճելի հարցերը, մէջը լինելով և սահմանափէճերը, խաղաղ
համաձայնութիւնների ճանապարհով, մինչև յաջորդ յօդաձում նախատես-
նած խորհրդատուովի վճիռը: Այն դէպքում, երբ կարելի չլինի հասնել
խաղաղ համաձայնութեան, երկու կողմերը պարտաւորուած են իրաւարար
ընտրել մի չէզոք անձնաւորութիւն, որի վճիռը պիտի լինի պարտագիր
երկու կողմերի համար էլ: Ներկայումս այդ անձը համարուած է Միացեալ
Նահանգների բանակի գնդ. Ջէյմս Ս. Ռէյը:

4. Հայաստանի և Ադրբէջանի կառավարութիւնները պարտաւորուած
են իսկոյն և եթ հաւասար թւով պատգամաւորներ նշանակել, չորեքշաբթի,
նոյ. 20-ին, Բագուում գումարելիք խորհրդատուովի համար, որը պէտք է
տեղափոխել Թիֆլիս դեկտ. 4-ին, ուր կը շարունակեն խորհրդատուովի
նիստերը, եթէ փոխադարձ համաձայնութեամբ պէտք չնկատուի այլ վայր
փոխադրելու: Այդ խորհրդատուովը պիտի քննէ բոլոր այն հարցերը, որոնք
վէճ ու բխում են առաջ բերում երկու կառավարութիւնների միջև, և
լիազօրութիւն կունենայ լուծել այդ հարցերը համաձայնութեան կամ իրա-
ւարարութեան միջոցով:

5. Սոյն համաձայնութիւնը համարուած է իրական ստորագրութեան
օրից և մնայուն ոյժ կը ստանայ երկու պետութիւնների խորհրդարանների
վաւերացումից յետոյ»: